

Apvienošanās regulas īstenošanas regulas pārskatīšana un Komisijas paziņojuma par vienkāršoto procedūru pārskatīšana

Skaidrojums

I. Ievads

Eiropas Savienībā (ES) īstenotās uzņēmumu apvienošanās kontroles mērķis ir nodrošināt, ka apjomīgi uzņēmumu reorganizācijas darījumi ("koncentrācijas darījumi")¹ nerada paliekošu kaitējumu konkurencei, proti, ka tie būtiski nekavē efektīvu konkurenci iekšējā tirgū vai būtiskā tā daļā. Galvenie noteikumi par koncentrācijas darījumu novērtēšanu ir ietverti Apvienošanās regulā². Apvienošanās kontroles procedūras jautājumi savukārt ir reglamentēti Komisijas 2004. gada 7. aprīļa Regulā (EK) Nr. 802/2004, ar ko īsteno Apvienošanās regulu ("Apvienošanās regulas īstenošanas regula")³.

No visiem Komisijai paziņotajiem koncentrācijas darījumiem, kuriem ir ES mērogs, aptuveni 93 procentos gadījumu tiek konstatēts, ka tie nerada konkurences problēmas, un tāpēc tie tiek apstiprināti bez nosacījumiem⁴. Ņemot to vērā, Komisija gadu gaitā ir centusies i) koncentrēt savus resursus uz darījumiem, kuri potenciāli varētu radīt konkurences problēmas, un ii) (pēc iespējas) samazināt apvienošanās darījumu izskatīšanas administratīvo slogu, tomēr neapdraudot noteikumu efektīvas izpildes panākšanu.

2000. gadā Komisija ieviesa vienkāršotu procedūru, kuru izmanto tāda veida apvienošanās darījumiem, par kuriem tiek pieņemts, ka tie neradīs konkurences problēmas. Šajās lietās paziņotājām pusēm ir Komisijai jāsniedz mazāk informācijas (arī paziņošanas veidne ir īsāka), un Komisija neveic vispusīgu tirgus apsekojumu, tādējādi arī trešām personām jāsniedz mazāk informācijas. Šīs procedūras parasti tiek pabeigtas ātrāk⁵.

2013. gadā Komisija pieņēma vairākus aktus ("2013. gada vienkāršošanas pakete") ar mērķi galvenokārt paplašināt vienkāršoti izskatāmo lietu kategorijas un samazināt prasības attiecībā uz apvienošanās paziņojumos sniedzamo informāciju⁶.

2016. gadā Komisija sāka izvērtēt apvienošanās kontroles procedūras un jurisdikcijas aspektus ("izvērtējums")⁷.

¹ Koncentrācijas darījumu definējumu ES īstenotās apvienošanās kontroles vajadzībām skatīt 3. pantā Padomes Regulā (EK) Nr. 139/2004 (2004. gada 20. janvāris) par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju ("Apvienošanās regula") (OV L 24, 29.1.2004., 1. lpp.).

² Apvienošanās regula aizstāja Padomes Regulu (EEK) Nr. 4064/89 (1989. gada 21. decembris) par uzņēmumu koncentrācijas kontroli (OV L 395, 30.12.1989., 1. lpp.).

³ OV L 133, 30.4.2004., 1. lpp. Apvienošanās regulas īstenošanas regula aizstāja Komisijas Regulu (EK) Nr. 447/98 (1998. gada 1. marts) par paziņojumiem, termiņiem un uzklauššanu, kas paredzēta Padomes Regulā (EEK) Nr. 4064/89 par kontroli attiecībā uz uzņēmumu koncentrāciju (OV L 61, 2.3.1998., 1. lpp.).

⁴ Komisija par 1990. līdz 2020. gadu ir secinājusi, ka koncentrācijas darījumi efektīvu konkurenci var būtiski kavēt vidēji 7,14 procentos gadījumu no visiem konkrētā gadā paziņotajiem apvienošanās darījumiem.

⁵ Komisijas paziņojums par vienkāršotu procedūru dažu koncentrācijas procesu izskatīšanai saskaņā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 4064/89 (OV C 217, 29.7.2000., 32. lpp.).

⁶ 2013. gada vienkāršošanas pakete ietvēra Komisijas Īstenošanas regulu (ES) Nr. 1269/2013 (2013. gada 5. decembris), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 802/2004, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju (OV L 336, 14.12.2013., 1. lpp.), un Komisijas Paziņojumu par vienkāršotu procedūru dažu koncentrācijas procesu izskatīšanai saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 (OV C 366, 14.12.2013., 5. lpp.; labojums: OV C 11, 15.1.2014., 6. lpp.) ("Paziņojums par vienkāršoto procedūru").

2021. gada martā Komisija publicēja izvērtējuma rezultātu kopsavilkumu⁸. Izvērtējumā tika secināts, ka 2013. gada vienkāršošanas pakete ir ļāvusi efektīvāk koncentrēt Komisijas resursus uz sarežģītākajām lietām un samazināt administratīvo slogu, nemazinot ES īstenotās apvienošanās kontroles efektivitāti. Tādējādi 2013. gada vienkāršošanas pakete ir ļāvusi ievērojami ietaupīt izmaksas gan apvienošanās darījumu pusēm, gan Komisijai. Izvērtējumā arī tika konstatēts, ka ir vēl papildu darījumu veidi, kas parasti nav problemātiski, bet uz kuriem vienkāršotā procedūra pašlaik neattiecas, un paziņojumos prasītā informācija atsevišķiem koncentrācijas darījumu veidiem, iespējams, ir pārāk plaša. Tas rada gan lieku slogu Komisijai un apvienošanās darījumu pusēm, gan paildzina procedūru. Turklāt izvērtējumā secināts, ka nepieciešama lielāka skaidrība par apstākļiem, kuros lieta, kas principā kvalificējas vienkāršotajai procedūrai, Komisijai tomēr būtu jāizskata pilnajā procedūrā.

2021. gada martā Komisija, ņemot vērā izvērtējuma rezultātus, sāka ietekmes novērtējumu, lai izskatītu dažādus variantus, kā būtu iespējams pārskatīt Apvienošanās regulas īstenošanas regulu un Paziņojumu par vienkāršoto procedūru⁹. Šajā ietekmes novērtēšanas posmā Komisija apkopoja faktu materiālu i) atklātā sabiedriskajā apspriešanās (no 2021. gada 26. marta līdz 18. jūnijam), ii) EEZ mēroga diskusijās ar ieinteresētajām personām un valstu konkurences iestādēm, iii) iekšējā izpētē un apspriešanās ar mērķi novērtēt dažādo variantu riskus un pozitīvos aspektus.

Balstoties uz apkopoto faktu materiālu, Komisija sagatavoja pārskatītās Apvienošanās regulas īstenošanas regulas projektu (ar 4 pielikumiem un Paziņojumu par publicēšanu *Oficiālajā Vēstnesī*) un pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projektu. Šajos projektos ir ņemts vērā viss faktu materiāls, kuru Komisija līdz šim ir apkopojusi ietekmes novērtējuma ietvaros.

Komisija 2022. gada 6. maijā sāka sabiedrisko apspriešanu par pārskatītās Apvienošanās regulas īstenošanas regulas projektu un pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projektu. Šīs sabiedriskās apspriešanas mērķis ir apkopot ieinteresēto personu atsauksmes par pārskatītās Apvienošanās regulas īstenošanas regulas projektu un pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projektu, un jo īpaši par Komisijas ierosinātajām izmaiņām. Šo projektu sabiedriskā apspriešana ir Komisijas veiktās faktu materiāla apkopošanas neatņemama sastāvdaļa. Tajā gūtās atziņas tiks izmantotas ietekmes novērtējumā, uz kura pamata tiks sagatavotas pārskatītās

⁷ *Roadmap on the evaluation of procedural and jurisdictional aspects of EU merger control* (Ceļvedis ES īstenotās apvienošanās kontroles procedūras un jurisdikcijas aspektu izvērtēšanai), pieejams šeit: https://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2017_comp_003_evaluation.pdf.

⁸ Komisijas dienestu darba dokuments “*Evaluation of procedural and jurisdictional aspects of EU merger control*” (ES īstenotās apvienošanās kontroles procedūras un jurisdikcijas aspektu izvērtējums), 26.3.2021., SWD (2021) 66 final.

⁹ “*Revision of Commission Regulation (EC) No 802/2004 implementing Council Regulation No 139/2004 on the control of concentrations between undertakings and of the Commission Notice on a simplified procedure for treatment of certain concentrations*” (Pārskatīšana attiecībā uz Komisijas Regulu (EK) Nr. 802/2004, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 139/2004 par kontroli pār uzņēmumu koncentrāciju, un Komisijas Paziņojumu par vienkāršotu procedūru dažu koncentrācijas procesu izskatīšanai), Ares(2021)2139418, 26.3.2021., pieejams šeit: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12957-Merger-control-in-the-EU-further-simplification-of-procedures_lv. Ietekmes novērtējuma vispārīgais mērķis bija uzlabot ES īstenotās apvienošanās kontroles procedūras, kuras ir paredzētas, lai iekšējā tirgū novērstu paliekošu kaitējumu konkurencei, kuru rada konkurenci ierobežojoši apvienošanās darījumi. Konkrētie mērķi bija i) apvienošanās darījumu izskatīšanu padarīt mērķtiecīgāku, dodot Komisijai iespēju izskatīšanā pievērsties lietām, kuras derētu izskatīt padziļināti, un ii) samazināt administratīvās izmaksas un slogu, ko apvienošanās darījumu izskatīšana rada uzņēmumiem.

Apvienošanās regulas īstenošanas regulas un pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru galīgās redakcijas.

II. Galveno abos projektos iestrādāto izmaiņu pārskats un skaidrojums

Turpinājumā ir īsi apkopotas un skaidrotas galvenās izmaiņas pārskatītās Apvienošanās regulas īstenošanas regulas projektā un pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projektā. Šis pārskats ir strukturēti šādi: II.A. iedaļā ir skaidrots Komisijas priekšlikums paplašināt un precizēt to lietu kategorijas, kuras varētu izskatīt vienkāršoti; II.B. un II.C. iedaļā ir aplūkoti Komisijas priekšlikumi racionalizēt lietu vienkāršoto un attiecīgi pilno izskatīšanu; II.D. iedaļā ir ieskicēti priekšlikumi attiecībā uz dokumentu (tai skaitā paziņojumu) nosūtīšanu Komisijai.

II.A. Vienkāršoti izskatāmo lietu kategoriju paplašināšana un precizēšana

Izvērtējumā tika secināts, ka varētu būt iespējams zināmā mērā – kaut arī droši vien ierobežoti – paplašināt vienkāršoti izskatāmo lietu kategorijas vai paredzēt papildu elastīgumu lietu izskatīšanā vienkāršotajā procedūrā attiecībā uz tādām lietām, kuras neietilpst nevienā vienkāršotās procedūras kategorijā, bet, visticamāk, neradītu konkurences problēmas. Izvērtējumā tika arī konstatēts, ka derētu precizēt, kādos scenārijos Komisija koncentrācijas darījumu var izskatīt pilnajā procedūrā, kaut gan lieta principā kvalificētos vienkāršotajai procedūrai.

Ņemot to vērā un balstoties uz faktu materiālu, kas līdz šim apkopots ietekmes novērtējuma ietvaros, Komisija Paziņojumā par vienkāršoto procedūru ierosina turpmāk norādītās izmaiņas.

Pirmkārt, Komisija ierosina pārskatīt Paziņojuma par vienkāršoto procedūru 5. punktu, pievienojot divas jaunas tādu lietu kategorijas, kuras varētu izskatīt vienkāršoti, ja starp pusēm ir vertikālās attiecības:

- a. atbilstoši visām iespējamajām tirgus definīcijām koncentrācijas darījuma pušu atsevišķā vai kopējā tirgus daļa augšupējos tirgos ir mazāka par 30 % un to kopējā iegādes daļa ir mazāka par 30 %; un
- b. atbilstoši visām iespējamajām tirgus definīcijām koncentrācijas darījuma pušu atsevišķā vai kopējā tirgus daļa augšupējos un lejupējos tirgos ir mazāka par 50 % un *HHI* delta ir mazāka par 150, un tirgus daļas ziņā mazākais uzņēmums ir tas pats gan augšupējos, gan lejupējos tirgos.

Otrkārt, Komisija ierosina pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projektā (8. un 9. punkts) ieviest elastīguma klauzulas. Tās Komisijai dotu iespēju vienkāršotajā procedūrā izskatīt koncentrācijas darījumus, kas *a priori* neietilpst nevienā vienkāršotās procedūras kategorijā (5. punkts). Piemēram, pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projektā ir iekļauta:

- a. elastīguma klauzula horizontālo pārklāšanos gadījumā, ja koncentrācijas darījuma pušu kopējā tirgus daļa ir 20–25 %, un vertikālo attiecību gadījumā, ja pušu atsevišķā vai kopējā tirgus daļa augšupējos un lejupējos tirgos ir 30–35 %;
- b. elastīguma klauzula kopuzņēmumu gadījumā, ja to apgrozījums un aktīvu vērtība EEZ ir 100–150 miljoni EUR; un
- c. elastīguma klauzula vertikālo attiecību gadījumā, ja koncentrācijas darījuma pušu atsevišķā vai kopējā tirgus daļa nepārsniedz 50 % vienā tirgū un 10 % pārējos tirgos.

Treškārt, Komisija ierosina pārskatīt Paziņojumu par vienkāršoto procedūru, iekļaujot tajā skaidrāku un detalizētāku sarakstu ar apstākļiem, kuros koncentrācijas darījums, kas principā kvalificējas vienkāršotajai procedūrai, ir jāizskata pilnajā procedūrā¹⁰.

II.B. Vienkāršotās procedūras lietu izskatīšanas racionalizācija

Izvērtējumā tika konstatēts, ka pēc 2013. gadā notikušās vienkāršošanas ir kopumā ir samazinājušās informācijas prasības attiecībā uz virkni lietu un ir saīsinājies pirmspaziņošanas diskusiju ilgums, jo īpaši vienkāršās lietās. Taču varētu būt iespējams attiecībā uz vienkāršajām lietām vēl vairāk racionalizēt informācijas prasības un vairāk šādu darījumu paziņot bez pirmspaziņošanas saziņas.

Nemot to vērā un balstoties uz faktu materiālu, kas līdz šim apkopots ietekmes novērtējuma ietvaros, Komisija ierosina aizstāt saīsināto CO veidni (pašlaik Apvienošanās regulas īstenošanas regulas II pielikums) ar pārskatīto saīsināto CO veidni.

Pretēji pašreizējai veidnei, kurā pārsvarā ir atvērtie jautājumi, pārskatītās saīsinātās CO veidnes projektā (pārskatītās Apvienošanās regulas īstenošanas regulas projekta II pielikums) galvenokārt ir jautājumi ar atbilžu variantiem un tabulas, kas jāaizpilda ar tekstu un skaitļiem. Līdz ar to koncentrācijas darījuma pusēm būs iespējams ātrāk un vieglāk paziņot par vienkāršiem darījumiem, bet Komisijai – vieglāk tos izskatīt. Konkrēti:

- a. pārskatītās saīsinātās CO veidnes projektā ir racionalizēti Komisijas jautājumi par koncentrācijas darījuma novērtējumu no jurisdikcijas viedokļa. Pašreizējās veidnes 3. iedaļā ir atvērtie jautājumi, savukārt pārskatītās saīsinātās CO veidnes projekta 6. iedaļā ir ietverta virkne apgalvojumu, kas ļauj novērtēt koncentrācijas darījumu no jurisdikcijas viedokļa. Paziņotājām pusēm jāizvēlas viens vai vairāki no šiem apgalvojumiem;
- b. pārskatītās saīsinātās CO veidnes projektā ir racionalizēti arī Komisijas jautājumi par koncentrācijas darījuma materiāltiesisko novērtējumu. Tā vajadzībām veidnē pašlaik ir 6. un 7.¹¹, 8.¹² un 9.¹³ iedaļa, un tajās visās ir atvērtie jautājumi. Turpretī pārskatītās saīsinātās CO veidnes projektā ir:
 - i. 7. iedaļa attiecībā uz vienkāršotās procedūras kategoriju, kurā ierindojams konkrētais koncentrācijas darījums. Šajā iedaļā paziņotājām pusēm jāizvēlas viena vai vairākas kategorijas (atzīmējot attiecīgos lodziņus);
 - ii. 8.–10. iedaļa attiecībā uz horizontālo pārklāšanos un vertikālajām attiecībām. Šajās iedaļās pārsvarā ir tabulas, kurās paziņotājām pusēm jāieraksta teksts (piem., konkurentu nosaukumi) vai skaitļi (piem., tirgus daļas); un
 - iii. 11. iedaļa attiecībā uz aizsardzības pasākumiem un izņēmumiem. Tā attiecas uz apstākļiem, kādos Komisija lietu izskatītu pilnajā procedūrā, kaut gan lieta principā kvalificējas vienkāršotajai procedūrai. Šajā iedaļā ir uzskaitīti attiecīgie aizsardzības pasākumi un izņēmumi, un paziņotājām pusēm ir jānorāda, vai tās ir kādā no minētajām situācijām, atzīmējot "Jā" vai "Nē".

¹⁰ Pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projekta 11. punkts un turpmākie punkti.

¹¹ Tirgus informācija gadījumos, kad koncentrācijas darījuma rezultātā rastos horizontālās pārklāšanās vai vertikālās attiecības.

¹² Tirgus informācija gadījumos, kad koncentrācijas darījuma rezultātā nerastos ne horizontālās pārklāšanās, ne vertikālās attiecības.

¹³ Kopuzņēmumu ietekme uz sadarbību.

Visbeidzot, Komisija ierosina pārskatīt Paziņojumu par vienkāršoto procedūru, iekļaujot jaunu kategoriju lietām, kuras varētu izskatīt vēl vairāk vienkāršotā procedūrā. Šajā kategorijā ietilptu koncentrācijas darījumi, uz kuriem attiecas pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projekta 5. punkta a) apakšpunkts (kopuzņēmumi ārpus EEZ) un visi darījumi, kuros starp apvienošanās darījuma pusēm nav horizontālās pārklāšanās un nehorizontālo attiecību (pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projekta 5. punkta c) apakšpunkts). Pusēm šie koncentrācijas darījumi jāpaziņo, atzīmējot attiecīgos lodziņus pārskatītās saīsinātās CO veidnes projekta 7. iedaļā, un 8.–11. iedaļa nav jāaizpilda. Puses šos koncentrācijas darījumus varēs paziņot uzreiz, bez pirmspaziņošanas saziņas.

II.C. Pilnās procedūras lietu izskatīšanas racionalizācija

Balstoties uz Komisijas lēmumu pieņemšanā vairāku gadu gaitā gūto pieredzi, izvērtējumā tika secināts, ka varētu būt iespējams arī attiecībā uz pilnās procedūras lietām racionalizēt atsevišķas informācijas prasības. Konkrēti, būtu lietderīgi mainīt CO veidnes struktūru un samazināt informācijas sniegšanas prasības.

Nemot to vērā un balstoties uz faktu materiālu, kas apkopots ietekmes novērtējuma ietvaros, Komisija ierosina pārskatīt CO veidni (pašlaik Apvienošanās regulas īstenošanas regulas I pielikums), kā skaidrots turpmāk¹⁴.

Pirmkārt, Komisija ierosina sniegt skaidras instrukcijas paziņotājām pusēm, kuras plāno pieprasīt atbrīvojumus no informācijas sniegšanas kādās CO veidnes iedaļās vai apakšiedaļās. Komisija arī ierosina noteikt tās CO veidnes daļas, par kurām jo īpaši varētu iesniegt atbrīvojuma pieprasījumus¹⁵ (tai skaitā vairāki jautājumi pašreizējās CO veidnes 8. iedaļā).

Otrkārt, Komisija ierobežos informācijas prasības attiecībā uz tirgiem, kuriem var piemērot pārskatītā Paziņojuma par vienkāršoto procedūru projekta 8. punktā paredzētās elastīguma klauzulas¹⁶. Tādējādi tiks racionalizētas pašreizējās CO veidnes attiecīgās iedaļas, kurās šie tirgi pašlaik tiek uzskatīti par ietekmētajiem tirgiem un informācijas prasības ir daudz plašākas.

Treškārt, Komisija ierosina iekļaut tabulas, kurās prasīta informācija par horizontālo pārklāšanos un vertikālajām attiecībām, kas skar izstrādes stadijā esošos produktus. Ar šīm tabulām Komisija vēlas vienādot dažādu lietas izskatītāju komandu informācijas pieprasījumus par izstrādes stadijā esošajiem produktiem un parastajā procedūrā iekļaut paziņotāju pušu praksi sniegt detalizētu informāciju par izstrādes stadijā esošajiem produktiem, īpaši nozarēs, kurās inovācija ir būtisks konkurences faktors.

Ceturtkārt, Komisija ierosina pilnībā atcelt dažas informācijas prasības pašreizējās CO veidnes 8. iedaļā attiecībā uz “sadarbības nolīgumiem”, “tirdzniecību starp dalībvalstīm un importu no valstīm ārpus EEZ” un “arodapvienībām”.

¹⁴ Komisija arī ierosina pārskatīt RS veidni (Apvienošanās regulas īstenošanas regulas III pielikums) un RM veidni (Apvienošanās regulas īstenošanas regulas IV pielikums).

¹⁵ Pārskatītās CO veidnes projekta 3.4., 3.5., 3.6., 3.7. un 10. iedaļa.

¹⁶ Skatīt II.A. iedaļu iepriekš.

II.D. Elektronisko paziņojumu ieviešana

Sakarā ar ārkārtas pasākumiem, kas tika veikti Covid-19 pandēmijas dēļ, Komisija kopš 2020. gada maija pagaidu kārtā pieņem un pat mudina iesniegt paziņojumus elektroniski. Balstoties uz šo pieredzi un vēloties sekmēt Komisijas digitalizāciju, der (pastāvīgi) noteikt, ka ES īstenotās apvienošanās kontroles vajadzībām dokumenti jānosūta elektroniski.

Ņemot to vērā un balstoties uz faktu materiālu, kas apkopots ietekmes novērtējuma ietvaros, Komisija pārskatītās Apvienošanās regulas īstenošanas regulas projektā ir ierosinājusi, ka turpmāk dokumentu nosūtīšanai uz Komisiju un no tās principā būtu jānotiek digitāli (pārskatītās Apvienošanās regulas īstenošanas regulas projekta 22. pants). Šie dokumenti, protams, ietver paziņojumus¹⁷.

¹⁷ Ir paredzēts arī rezerves mehānisms – dokumentus Komisijas Konkurences ģenerāldirektorātam var nosūtīt pa pastu vai nogādāt personīgi (izņēmuma apstākļos un darbības nepārtrauktības apsvērumu dēļ).